

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-12-01

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Eskil Nord och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Ny lag om europeiska företagsråd

Enligt en lagrådsremiss den 18 november 2010 (Arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om europeiska företagsråd,
2. lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda,
3. lag om ändring i lagen (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag,
4. lag om ändring i lagen (2006:477) om arbetstagarinflytande i europakooperativ,
5. lag om ändring i lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Ulrika Björne.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Lagrådsremissen innehåller förslag till en ny lag om europeiska företagsråd. Genom den lagen upphävs 1996 års lag om sådana företagsråd. Den nya lagen innehåller ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/38/EG av den 6 maj 2009 om inrättande av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare. I lagen anges vissa nya regler om förhandlingar inför inrättande av ett europeiskt företagsråd eller något annat informations- och samrådsförfarande. Vidare förtydligas vissa begrepp om information och samråd m.m. och preciseras vilka skyldigheter som vilar på gemenskapsföretaget eller företagsgruppen i fråga om den information som ska överlämnas till arbetstagarna inför sådana förhandlingar. Därutöver föreslås regler om att gemenskapsföretaget m.fl. får ansvar för att arbetstagarrepresentanterna ges utbildning.

Förslaget till lag om europeiska företagsråd

3 §

Lagrådet konstaterar att definitionen av gemenskapsföretag – i likhet med definitionen i 1996 års lag – avviker från direktivets definition eftersom lagens definition inte innehåller uppgifter om antalet anställda, jfr 4 §.

4 §

I andra stycket anges hur antalet arbetstagare ska beräknas. Bestämmelsen innehåller i motsats till direktivet inte något om hur deltidsanställningar ska påverka beräkningen. Saken bör kommenteras i författningskommentaren, jfr prop. 1995/96:163 s. 57.

5 §

Enligt andra stycket 2 gäller lagen ifall gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp inte har sitt säte i någon EES-stat och det inte har utsetts någon verksamhet eller något företag i någon EES-stat att svara för förpliktelserna enligt direktiv 2009/38/EG och den filial eller det kontrollerade företag *inom EES* som har flest arbetstagare finns i Sverige. För att nå bättre överensstämmelse med direktivets ordalag föreslår Lagrådet att orden "inom EES" placeras omedelbart före "finns i Sverige".

Skyldigheten att förmedla information enligt 18 § första stycket andra meningen bör gälla för verksamheter i Sverige oavsett var gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i företagsgruppen har sitt säte. Hänvisningen i 5 § tredje stycket bör därför justeras så att den gäller 18 § i dess helhet.

7 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse.

Om ett gemenskapsföretag eller företag i en företagsgrupp är kontrollerat av ett annat företag i en EES-stat, är bestämmelserna om gemenskapsföretag eller kontrollerande företag i en företagsgrupp inte tillämpliga på det kontrollerade företaget.

9 §

Lagrådet föreslår i förtydligande syfte att första och andra styckena slås samman. Lagrådet föreslår vidare att det svårbegripliga uttrycket "efter dess bildande" i tredje stycket formuleras om. I enlighet härmed föreslår Lagrådet att paragrafen ges följande lydelse.

Om ett gemenskapsföretag eller ett kontrollerande företag i en företagsgrupp är ett europabolag enligt rådets förordning (EG) nr

2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag, ska denna lag inte tillämpas på europabolaget eller dess dotterföretag. Det gäller dock inte om förhandlingsdelegationen enligt 21 § lagen (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag beslutat att avstå från att inleda förhandlingar om ett avtal om arbetstagarinflytande i europabolaget eller att avbryta sådana förhandlingar.

Om ett gemenskapsföretag eller ett kontrollerande företag i en företagsgrupp blir dotterföretag till ett europabolag, ska denna lag tillämpas på dotterföretaget, om det inte omfattas av inflytande enligt lagen om arbetstagarinflytande i europabolag. Det gäller dock inte om företaget blir dotterbolag till ett europabolag i samband med att europabolaget bildas.

10 §

Godtas Lagrådets förslag beträffande 9 § bör motsvarande ändring göras i 10 §.

14 §

Lagrådet noterar att bestämmelsen om andrahandsval går längre än direktivet kräver.

15 §

Sista meningen framstår som överflödigt.

17 § och rubriken närmast före 17 §

Lagrådet föreslår att ordet "verka" placeras omedelbart efter "aktivt".

18 §

I andra stycket föreslås att kontrollerade företag i en företagsgrupp och filialer till ett gemenskapsföretag ska till kontrollerande företag i en företagsgrupp eller gemenskapsföretag inom EES lämna de

uppgifter som behövs för att kontrollerande företag och gemenskapsföretag ska kunna fullgöra sin skyldighet att lämna *nödvändig* information till arbetstagarna. Ordet "nödvändig" förekommer också i 28, 57 och 58 §§. Detta ord innebär att stor restriktivitet ska iakttas; större än om exempelvis "erforderlig", "som behövs", "föreskriven", "skälig", "som krävs" används. I förevarande paragraf bör enligt Lagrådets mening ordet "nödvändig" bytas mot "som krävs", jfr artikel 4.4 i direktivet som talar om "som krävs".

19 §

Det är vid föredragningen upplyst att det inte är avsett att det ska krävas minst 100 arbetstagare på varje arbetsplats. Lagrådet föreslår att punkt 2 förtydligas genom att ges följande lydelse.

2. skriftligen av sammanlagt minst 100 arbetstagare eller behöriga representanter för sammanlagt minst 100 arbetstagare vid minst två verksamheter eller företag i minst två EES-stater.

Rubriken närmast före 22 §

Lagrrådet föreslår att ordet "Inrättandet" byts mot "Inrättande".

24 §

Lagrrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att andra meningen i andra stycket ges följande lydelse.

Om det är fråga om en ledamot, ska denne utses av den lokala arbetstagarorganisation som företräder flest av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens kollektivavtalsbundna arbetstagare i Sverige.

27 §

Lagrådet föreslår att ordet "om" närmast före "när" i andra och tredje styckena utgår.

28 §

Lagrådet föreslår att ordet "inför" byts mot "före".

Enligt andra meningen ska förhandlingsdelegationen ha tillgång till nödvändiga tekniska hjälpmedel när den sammanträder enskilt inför och efter ett möte med gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp. Av författningskommentaren framgår att delegationen därmed ska tillförsäkras biträde av tolkar. Enligt Lagrådets mening omfattar uttrycket "tekniska hjälpmedel" med normalt språkbruk inte tolkar. Lagrådet hänvisar vidare till vad som anförts ovan under 18 § om ordet "nödvändig" men noterar att det är just det ordet som används i artikel 5.4 i direktivet ("nödvändiga kommunikationsmedel"). Mot denna bakgrund föreslår Lagrådet att andra meningen ges följande lydelse.

Vid ett sådant möte ska förhandlingsdelegationen ha tillgång till tolkar och kommunikationsmedel i övrigt som är nödvändiga för förhandlingarna.

29 §

I paragrafens andra stycke behandlas den situationen att arbetstagarnas förhandlingsdelegation beslutat att avstå från att inleda förhandlingar om ett avtal om ett europeiskt företagsråd eller något annat förfarande för information till och samråd med arbetstagarna eller avbrutit sådana förhandlingar. I samband med en sådan förhandlingsvägran eller ett sådant förhandlingsavbrott kan parterna komma överens om att det särskilda förhandlingsorganet ska sammankallas efter viss kortare tid, om någon av parterna begär det.

Har någon sådan överenskommelse inte träffats får en ny, ensidig begäran av den centrala ledningen eller av arbetstagarnas förhandlingsdelegation om att det särskilda förhandlingsorganet ska sammankallas inte göras förrän två år förflutit (se direktivet artikel 5.5 sista stycket). Men vid föredragningen är upplyst att regeringen tolkat direktivtexten på så sätt att om parterna är ense om det kan det särskilda förhandlingsorganet sammankallas när som helst. Enligt Lagrådets mening är direktivtexten så pass otydlig att den ger utrymme för båda tolkningarna. Det saknas då skäl att erinra mot den tolkning som görs i lagrådsremissen men denna bör komma till tydligare uttryck genom att andra stycket ges följande lydelse.

I fall som avses i första stycket får en part inte framställa en ny begäran om förhandlingar enligt 19 § förrän efter två år, om parterna inte har avtalat eller kommer överens om en kortare tid.

31 §

Enligt första stycket krävs för ett giltigt beslut om att avstå från att inleda förhandlingar eller att avbryta förhandlingar enligt 29 §, röster från minst två tredjedelar av ledamöterna i arbetstagarnas förhandlingsdelegation. Bestämmelsen kan läsas så att det krävs att minst två tredjedelar av ledamöterna i arbetstagarnas förhandlingsdelegation deltar i omröstningen men att det sedan räcker med enkel majoritet för giltigt beslut. Det står emellertid klart att avsikten med direktivbestämmelsen (artikel 5.5 första stycket) är att det ska krävas kvalificerad majoritet för att ett sådant beslut ska vara giltigt. Det är oklart om direktivets krav på tvåtredjedels majoritet avser samtliga ledamöter i delegationen eller dem som deltar i sammanträdet med delegationen. Lagrådet föreslår att detta klargörs i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Andra stycket, som går tillbaka på artikel 6.5 i direktivet, bjuder på liknande svårigheter. Enligt direktivet krävs för giltigt beslut om avtal

om ett europeiskt företagsråd eller något annat förfarande för information och samråd, att det biträds av en majoritet av ledamöternas röster. Det är oklart om majoritetskravet avser samtliga ledamöter i delegationen eller dem som deltar i sammanträdet med delegationen. Det är också oklart om ordföranden har utslagsröst vid lika röstetal. Också detta bör klargöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

32 §

I paragrafen föreskrivs att alla kostnader för att arbetstagarnas förhandlingsdelegation ska kunna bildas och bedriva sin verksamhet ska bäras av gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp *i den utsträckning som krävs för att förhandlingsdelegationen ska kunna utföra sina uppgifter på lämpligt sätt.* Innebörden av den kursiverade texten är att företaget inte är skyldigt att stå för mer än skäligen kostnader för delegationens verksamhet. I detta sammanhang vill Lagrådet erinra om vad som anförts ovan under 18 § om ordet "nödvändig".

33 §

I andra stycket 2 finns bestämmelser om hur företagsrådet ska vara sammansatt. Dessa bestämmelser bör enligt Lagrådets mening brytas ut för att bilda ett nytt tredje stycke i paragrafen.

Om företagsrådet inom sig utser ett arbetsutskott, ska enligt sista stycket även sammansättningen av samt arbetsuppgifter och mötesordning för detta behandlas i avtalet. Enligt Lagrådet måste bestämmelsen förstås så att ett företagsråd kan utse ett arbetsutskott inom sig endast om detta framgår av avtalet. I så fall ska också arbetsutskottets sammansättning och arbetsuppgifter framgå av avtalet.

Stycket bör förtydligas. I enlighet härmed föreslår Lagrådet att andra stycket 2, nya tredje stycket samt sista stycket ges följande lydelse.

2. företagsrådets sammansättning,

Företagsrådets sammansättning ska så långt det är möjligt vara avvägd med hänsyn till verksamhetsgrenarna inom gemenskapsföretaget eller företagsgruppen och arbetstagarnas kön och arbetsuppgifter.

Om företagsrådet ska eller ska kunna inom sig utse ett arbetsutskott, ska det anges i avtalet med angivande av utskottets sammansättning, arbetsuppgifter och mötesordning.

34 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse.

I stället för ett avtal om ett europeiskt företagsråd kan parterna avtala om något annat förfarande för information till och samråd med arbetstagarna. Ett sådant avtal ska vara skriftligt och omfatta all verksamhet som gemenskapsföretaget eller företagsgruppen bedriver inom EES och innehålla riktlinjer för informations- och samrådsförfarandet samt behandla arbetstagarrepresentanternas rätt till information, särskilt om frågor som har en betydande inverkan på arbetstagarnas intressen.

I avtalet ska anges vilken rätt arbetstagarrepresentanterna har att sammanträda för att diskutera den information de har fått.

36 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse.

Bestämmelserna i 37–52 §§ ska inte tillämpas, om arbetstagarnas förhandlingsdelegation fattat beslut enligt 29 § första stycket om att avstå från att inleda förhandlingar om ett avtal enligt denna lag eller att avbryta förhandlingar om ett sådant avtal.

38 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse.

Ledamöter från Sverige i det europeiska företagsrådet ska utses bland gemenskapsföretagets eller företagsgruppens anställda i Sverige.

39 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att andra stycket andra meningen ges följande lydelse.

Om det är fråga om en ledamot, ska denne utses av den lokala arbetstagarorganisation som företräder flest av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens kollektivavtalsbundna arbetstagare i Sverige.

46 §

Lagrådet finner att det är oklart vad som avses med "eventuella yttranden". Om avsikten är att ge arbetstagarrepresentanterna möjlighet att ta del av företagets motiverade svar på vad arbetstagarrepresentanterna i förekommande fall har yttrat i fråga som avses i 45 § bör det komma till tydligare uttryck. Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse.

Samrådet ska ge möjlighet för arbetstagarrepresentanterna att sammanträda med gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp och att ta del av företagets motiverade svar på vad arbetstagarrepresentanterna i förekommande fall har yttrat i fråga som avses i 45 §.

47 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse.

Det europeiska företagsrådet har rätt att delta i minst ett möte om året med gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp. Rådet ska då få information om utvecklingen i gemenskapsföretagets eller företagsgruppens affärsverksamhet och samråda om verksamhetens framtidsutsikter.

49 och 52 §§

Det europeiska företagsrådet och arbetsutskottet får enligt 49 § biträdas av experter som de själva utser. Av 52 § följer att kostnaderna för företagsrådets experter ska betalas av gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp. Det framgår inte av 52 § vem som ska betala för arbetsutskottets experter. Lagrådet föreslår att paragrafen kompletteras på denna punkt genom att orden "och arbetsutskottets" införs omedelbart före "kostnader".

50 §

Det europeiska företagsrådet *och* arbetsutskottet har enligt det remitterade förslaget rätt att sammanträda enskilt inför möten med gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp. Lagrådet noterar att det i direktivet (Bilaga 1 punkt 4 andra stycket) anges att "det europeiska företagsrådet *eller* den särskilda kommittén" har rätt att sammanträda enskilt före mötet med den centrala ledningen. Regeringen har nu valt att använda ordet "och". Under föredragningen har upplysts att någon skillnad i sak inte är avsedd i förhållande till 1996 års lag (32 §), där ordet "eller" används. Det bör i det fortsatta lagstiftningsarbetet klargöras varför någon betydelseskilnad inte uppkommer.

51 §

Beträffande andra stycket hänvisar Lagrådet till vad som anförts ovan under 31 § om majoritetskrav för giltigt beslut.

52 §

Se ovan under 49 §.

53 §

Lagrådet föreslår att orden "ta på sig" byts mot "åta sig".

54 och 58 §§

Enligt 58 § får gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp besluta om tystnadsplikt för arbetstagarrepresentanter och experter som utför uppgifter enligt denna lag, om det är nödvändigt med hänsyn till företagets bästa. Har ett sådant beslut meddelats begränsar det möjligheterna för det europeiska företagsrådet att underrätta representanter för arbetstagarna vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen om innehållet i och utgången av ett informations- och samrådsförfarande. Denna begränsning bör komma till tydligare uttryck i 54 §. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande lydelse.

Det europeiska företagsrådet ska, med de begränsningar som kan följa av att arbetstagarrepresentanterna ålagts tystnadsplikt enligt 58 §, underrätta representanter för arbetstagarna vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen om innehållet i och utgången av informations- och samrådsförfarandet. Om det inte finns några arbetstagarrepresentanter, ska samtliga arbetstagare underrättas.

Rubriken närmast före 55 §

Lagrådet föreslår att orden "Tillämpning av gällande ordning" byts mot "Information och samråd".

57 §

Lagrådet noterar att ordet *nödvändig* i den remitterade lagtexten avviker från direktivets ordalag "utbildning med bibehållen lön, *i den utsträckning det krävs* för att de ska kunna utföra sina uppgifter" (artikel 10.4). I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör klargöras om det är motiverat att på detta sätt begränsa företagets utbildningsskyldighet i förhållande till vad direktivet ålägger medlemsstaterna.

61 och 62 §§

I paragraferna används singularis och pluralis om vart annat när olika organ anges. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör terminologin göras mera enhetlig.

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Lagrådet föreslår att orden "etablerats och" utgår såsom överflödiga och att "dessa förhandlingar" byts mot "förhandlingarna".

Punkt 5 i övergångsbestämmelserna

Lagrådet föreslår att ordet "etablerats" byts mot "inrättats" och att "omprövat" byts mot "prövat".

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.